

К. ТАХТАДЖИЄВ

**Учбовий
посібник
для дитячих
музичних
шкіл**

4

Партія скрипки

КЛАС

скрипка

К. ТАХТАДЖИЕВ

**Учебное
пособие
для детских
музыкальных
школ**

4

Партия скрипки

КЛАСС

Київ

„Музична Україна“

1989

ВСТУП

Посібник «Скрипка. 4 клас» продовжує серію учбово-методичних покласних випусків, в основі яких лежить принцип комплексного засвоєння музичного матеріалу.

Як і попередні видання, він складається з чотирьох розділів: П'єси, Етюди, Вправи, Гами. Матеріал кожного з них розташовано за принципом наростання виконавських складностей. Це дозволяє педагогу при вивченні з учнем художньої програми підібрати аналогічні завдання технічного характеру.

Різноманітні за стилем, формою і жанром п'єси, а також етюди, вправи і гами передбачають подальше вдосконалення постановки, розвитку музичного слуху, володіння ігровими навичками і прийомами (зміна позицій, різні штрихи та їх сполучення, вібрація, трель, стаккато, спіккато, співзвуччя, акорди, флажолети), а головне — вміння використовувати ці засоби для художнього виконання музичних творів. Все це сприяє подальшому підвищенню загальної музичної культури, вихованню художнього смаку.

Художній і навчальний матеріал посібника розраховано на подальше вивчення грифа інструмента. Розроблені автором гами і арпеджіо допоможуть учневі оволодіти грою в межах п'яти позицій різними засобами їх зміни.

МЕТОДИЧНІ ПОЯСНЕННЯ

РОЗВИТОК МУЗИЧНОГО СЛУХУ

У 4-му класі, де вивчаються більш складні п'єси, підвищуються вимоги до слуху скрипаля, його гостроти, активності, спрямованості на виявлення у музиці, що виконується, ладових і гармонічних тяжінь.

Особливу увагу слід приділити розвитку внутрішнього слуху (здатності уявити і переживати музику по пам'яті або з нот без її живого звучання в даний момент), який дозволяє передчувати виконувану музику. Для цього варто рекомендувати вправи, засновані на сольфеджуванні: спів частини вивченої напам'ять мелодії вголос, потім її продовження подумки. Після цього: початок співати подумки, а продовження вголос; виконувати мелодії з нот голосом, потім, за знаком педагога, подумки; той самий матеріал в різних комбінаціях; грати по пам'яті нескладні мелодії, перед цим відтворивши їх внутрішнім слухом з нот. На інструменті слід підбирати по слуху знайомі або тільки що почуті у виконанні педагога мелодії.

Розвиткові тембрового слуху сприяє робота над згладжуванням звукових відмін при переході з однієї струни на іншу, виявлення тембрових барв кожної струни при переходах у більш високі позиції і навпаки.

ВВЕДЕНИЕ

Пособие «Скрипка. 4 класс» продолжает серию учебно-методических покласных выпусков, в основе которых лежит принцип комплексного усвоения музыкального материала.

Как и предыдущие издания, оно состоит из четырех разделов: Пьесы, Этюды, Упражнения, Гаммы. Материал каждого из них расположен по принципу возрастания исполнительских сложностей. Это позволяет педагогу при изучении с учеником художественной программы подобрать аналогичные задания технического характера.

Разнообразные по стилю, форме и жанрам пьесы, а также этюды, упражнения и гаммы предполагают дальнейшее совершенствование постановки, развития музыкального слуха, владения игровыми навыками и приемами (смена позиций, различные штрихи и их сочетания, вибрация, трель, стаккато, спиккато, созвучия, аккорды, флажолеты), а главное — умение использовать эти средства для художественного исполнения музыкальных произведений. Все это способствует дальнейшему повышению общей музыкальной культуры, воспитанию художественного вкуса.

Художественный и учебный материал пособия рассчитан на дальнейшее изучение грифа инструмента. Разработанные автором гаммы и арпеджио помогут ученику овладеть игрой в пределах пяти позиций различными способами их смены.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

РАЗВИТИЕ МУЗЫКАЛЬНОГО СЛУХА

В 4-м классе, где изучаются более сложные пьесы, возрастают требования к слуху скрипача, его остроте, активности, направленности на выявление в исполняемой музыке ладовых и гармонических тяготений.

Особое внимание должно уделяться развитию внутреннего слуха (способности представлять и переживать музыку по памяти или с нот без ее живого звучания в данный момент), который позволяет предслышать исполняемую музыку. Для этого следует рекомендовать упражнения, основанные на сольфеджировании: пение части выученной наизусть мелодии вслух, затем ее продолжение мысленно. После этого: начало петь мысленно, а продолжение вслух; исполнять мелодии с нот голосом, затем, по знаку педагога, мысленно; тот самый материал в различных комбинациях; играть по памяти несложные мелодии, перед этим прочитав их внутренним слухом с нот. На инструменте следует подбирать по слуху знакомые или только что услышанные в исполнении педагога мелодии.

Развитию тембрового слуха способствует работа над сглаживанием звуковых различий при переходе с одной струны на другую, выявление тембровых красок каждой струны при переходах в более высокие позиции и наоборот.

Звичайно, темброве відчуття розвивається також під час слухання гри на окремих інструментах, оркестрової та вокальної музики. Важливо, щоб ця здібність відрізняти тембри інструментів направлялась на формування вміння чути і відтворювати темброві барви на скрипці.

Ще однією з важливих сторін музичного сприйняття і виконання є здібність слухати і відтворювати динаміку звучання, усі найтонші її градації у плані їх виразного використання. Цьому сприяє як художній, так і технічний матеріал посібника.

Педагогу слід розвивати в учня здібність творчо підходити до вказаних композиторами динамічних планів: розуміти їх зв'язок з образним змістом творів, їх жанровими та іншими особливостями. Важливо також навчити юного скрипаля самостійно вирішувати питання динаміки там, де вона не виписана детально або де можливі варіантні градації, відступи тощо.

Розвиток слуху безпосередньо пов'язаний з подальшою роботою над звуковидобуванням та інтонацією.

РОБОТА НАД ЗВУКОВИДОБУВАННЯМ

У роботі над пошуками виразного, яскравого звуку визначальну роль відіграє музично-художнє уявлення про нього, його висотні, темброві і динамічні якості. Саме у відповідності з цим слуховим уявленням, використовуючи належні ігрові рухи, зумовлені специфікою смичкових інструментів, скрипаль добивається необхідних результатів.

У 4-му класі учні повинні закріплювати і поглиблювати знання цих закономірностей, застосовувати їх у своїй грі. Мова йде про три фактори звуковидобування: швидкість руху смичка, силу його натиску і точку співдотику зі струною.

На це слід звертати увагу скрипаля, вчити його використовувати різні прийоми в їх тісній взаємодії для динамічної рівності при виконанні звуків великої тривалості або відтворенні тим самим відрізком смичка різних тривалостей (асиметричний штрих) або при зміні динаміки (диминуендо, крещендо і т. п.).

ІНТОНУВАННЯ

Чисте інтонування — не лише умова, але й найважливіший засіб художньо-виразного виконання музики.

До посібника вміщено вправи, в яких передбачено розвиток уміння інтонувати не тільки діатонічні, але й хроматичні послідовності і гамми. Їх вивчення буде сприяти подальшому розвитку слухових уявлень скрипаля. Робота над інтонуванням, розпочата у перших трьох класах, у 4-му продовжується в умовах розширення арсеналу виконавських прийомів, удосконалення володіння ними.

Конечно, темброве ощущение развивается также во время слушания игры на отдельных инструментах, оркестровой и вокальной музыки. Важно, чтобы эта способность различать тембры инструментов направлялась на формирование умения слышать и воспроизводить тембровые краски на скрипке.

Что касается еще одной важной стороны музыкального восприятия и исполнения — способности слышать и воспроизводить динамику звучания, все тончайшие ее градации в плане их выразительного использования. Этому способствует как художественный, так и технический материал пособия.

Педагог должен развивать в ученике способность творчески подходить к указанным композиторами динамическим планам: понимать их связь с образным содержанием произведений, их жанровыми и другими особенностями. Важно также научить юного скрипача самостоятельно решать вопросы динамики там, где она не выписана подробно или где возможны варианты градации, отступления и т. п.

Развитие слуха непосредственно связано с дальнейшей работой над звукоизвлечением и интонацией.

РАБОТА НАД ЗВУКОИЗВЛЧЕНИЕМ

В работе над поиском выразительного, красочного звука определяющую роль играет музыкально-художественное представление о нем, его высотном, тембровом и динамическом качестве. Именно в соответствии с этим слуховым представлением, используя определенные игровые движения, обусловленные спецификой смичковых инструментов, скрипач добивается необходимых результатов.

В 4-м классе ученики должны закреплять и углублять знание этих закономерностей, применять их в своей игре. Речь идет о трех факторах звукоизвлечения: скорости движения смичка, силе его нажима и точке соприкосновения со струной. На это следует обращать внимание скрипача, учить его использовать разные приемы в их тесном взаимодействии для динамической ровности при воспроизведении звуков большой длительности или при исполнении одним и тем же отрезком смичка различных длительностей (асиметричный штрих) или при смене динамики (диминуэндо, крещендо и т. п.).

ИНТОНИРОВАНИЕ

Чистое интонирование — не только условие, но и важнейшее средство художественно-выразительного исполнения музыки.

В пособии помещены упражнения, предусматривающие развитие умения интонировать не только диатонические, но и хроматические последовательности и гаммы. Их изучение будет способствовать дальнейшему развитию слуховых представлений скрипача. Работа над интонированием, начатая в первых трех классах, в 4-м продолжается в условиях расширения арсенала исполнительских приемов, совершенствования владения ими.

Як і людський голос, скрипка дає можливість не обмежуватися лише темперованим строем. Виконавець може змінювати висоту звука в залежності від його ладового або гармонічного значення (так зване змінне інтонування). Тому однією з умов чистого інтонування є усвідомлення скрипалем ладових, гармонічних і фактурних особливостей виконуваних звуків, поспівок, інтонацій.

Слід привчати слух до стабільності одних ступенів (I, IV, V) і змінності інших (VII, VI, III). Так, наприклад, для посилення виразності тяжіння ввідного тону слід його злегка підвищувати. При виконанні півтонів кінці пальців повинні бути тісно зближені, а у високих позиціях — витіснити один одного.

Для забезпечення чистого інтонування необхідне якісне звуковидобування, яке, в свою чергу, залежить від багатьох технічних умов (якість струн, настройка інструмента, засіб і місце постановки на струни пальців, кермовий рух ліктя лівої руки, спосіб тримання смичка, сила його натискування, швидкість руху, місце дотику до струни та ін.).

Учневі слід завжди грати на старанно настроєному інструменті. Важливою умовою чистого інтонування є попередня слухова настройка на ту тональність, в якій повинна звучати виконувана п'єса, що сприяє виробленню передчуття звучання мелодії, мотиву, висоти окремих звуків, величини інтервалу.

Для цього перед вивченням п'єси або етюда слід пограти гаму і трезвук у тій же тональності. Це має особливе значення для учнів, які інтонують нечисто.

У роботі над інтонацією слід спрямовувати увагу учня на відповідну ладотональну і інтервальну структуру виконуваного звороту, наспіву, мелодії. Необхідно яено усвідомлювати, з яких тонів і півтонів складається кожний інтервал. (Особливо це стосується характерних інтервалів.) Слід звернути особливу увагу на виконання збільшених і зменшених інтервалів на суміжних струнах через проміжні звуки тим самим пальцем (де перенесення пальця здійснюється на півтона вище або нижче).

При вивченні музичного матеріалу, виконуваного у тональностях, близьких до строю скрипки, треба добре попрацювати над інтонацією, звіряючи інтоновані звуки з відкритими струнами, особливо ті звуки, які є I, IV, V ступенями тональності, або ж квінтовими звуками від цих ступенів. Часто найбільш яскраве і насичене звучання, при якому резонує скрипка, співпадає з чистою інтонацією.

Працювати над інтонацією рекомендується на *piano*, щоб мати можливість вслухатися в якість звука і точність інтонування.

В рухливих п'єсах або етюдах для вивірення інтонації слід користуватися уповільненими темпами. Перед програванням на скрипці мелодії можна використати рекомендований в посібнику для 1-го класу прийом проспівування її голосом. Це сприяє розвитку слуху і досягненню чистого інтонування.

Как и человеческий голос, скрипка дает возможность не ограничиваться только лишь темперованным строем. Исполнитель может изменять высоту звука в зависимости от его ладового или гармонического значения (так называемое змінне інтонирование). Поэтому одним из условий чистого интонирования является осознание особенностей исполняемых звуков, попевок, интонаций.

Следует приучать слух к стабильности ступеней (I, IV, V) и переменности других (VII, VI, III). Так, например, для усиления выразности вводного тона следует его повышать.

При исполнении полутонов концы пальцев должны быть тесно сближены, а в высоких позициях вытеснять друг друга.

Для обеспечения чистого интонирования необходимо качественное звукоизвлечение, в своей основе которого, зависящее от многих технических условий (качество струн, настройка инструмента, способ постановки на струны пальцев, рулевое движение локтя левой руки, способ держания смычка, сила его нажима, скорость движения, место приложения к струне и др.).

Ученик должен всегда играть на тщательно настроенном инструменте. Важным условием чистого интонирования является предварительная настройка на ту тональность, в которой должна звучать исполняемая пьеса, что способствует выработке предощущения звучания мелодии, мотива, высоты отдельных звуков, величины интервала.

Для этого перед изучением пьесы или этюда следует поиграть гамму и трезвучие в той тональности. Это имеет особое значение для учеников, которые интонируют нечисто.

В работе над интонацией следует направлять внимание ученика на соответствующую ладотональную и интервальную структуру исполняемого оборота, напева, мелодии. Необходимо ясно осознавать из каких тонов и полутонов состоит каждый интервал. (Особенно это относится к характерным интервалам.) Следует обратить особое внимание на исполнение увеличенных и уменьшенных интервалов на смежных струнах через промежуточные звуки одним и тем же пальцем (перенесение пальца осуществляется на полтона выше или ниже).

При изучении музыкального материала, исполняемого в тональностях, близких к строю скрипки, необходимо хорошо поработать над интонацией, сравнивая интонируемые звуки с открытыми струнами, особенно те звуки, которые являются I, IV, V ступенями тональности, или с квинтовыми звуками от этих ступеней. Часто наиболее яркое и насыщенное звучание, при котором резонирует скрипка, совпадает с верной, чистой интонацией.

Работать над интонацией рекомендуется на *piano*, чтобы иметь возможность вслушиваться в качество звука и точность интонирования. В подвижных пьесах или этюдах для выверки интонации рекомендуется пользоваться замедленными темпами. При проигрывании на скрипке мелодии можно использовать рекомендованный в пособии для 1-го класса прием пропевания ее голосом. Это способствует развитию слуха и достижению чистого интонирования.

РОБОТА НАД ШТРИХАМИ

Виховання відчуття скрипкового звука охоплює всі розділи техніки гри на інструменті. Однак найбільш тісно воно пов'язане з оволодінням штриховою технікою. Зростання виконавської майстерності неможливе без систематичної роботи над основними скрипковими штрихами.

У 4-му класі продовжується удосконалення володіння штрихами, засвоєними у попередніх класах (*деташе, легато, мартле, сотіє, стаккато*, сполучення різних штрихів). Серед нових штрихів, що вперше вивчаються у 4-му класі, — *спіккато*.

Це «стрибаючий» штрих для відносно спокійного темпу. Виконання його полягає в тому, що кожний стрибок смичка на струні здійснюється активним розмаховим рухом руки (передпліччя і плеча). При цьому смичок тримається вільною ненапруженою рукою, особливо в ліктьовому суглобі, округлими пальцями, які розміщуються збоку трости або зверху. В момент активного співдотуку і відскакування відстань між струнами і смичком не повинна перевищувати двох сантиметрів. Штрих *спіккато* поєднує вертикальний і горизонтальний рухи смичка, які сполучаються між собою пропорційно.

В залежності від темпу і динамічного відтінку, *спіккато* виконується різними точками середньої або нижньої частини смичка: у помірному темпі і відносно голосно — ближче до колодочки, у швидкому темпі і на піано — в середині смичка.

Роботу над штрихами слід починати у повільному темпі, в середній частині смичка (в точці центру його тяжіння). Необхідно простежити, щоб кожний звук був коротким, гострим, але наспівним і красивим. З цією метою треба добиватися пропорційного співвідношення моменту падіння смичка і його проведення по струні, не припускаючи надто сухого, «ударного» звучання або надмірного подовження звука.

ПУНКТИРНІ ШТРИХИ

Ці штрихи широко застосовуються в скрипковій музиці для втілення чисто жанрових рис (героїчної і суворой трагедійно-траурної маршовості, витонченої скерцозності, танцювальності).

При вивченні штриха учень повинен добитися гострого яскравого маркірованого виконання короткого звука, відсутності паузи між коротким і довгим звуками і її наявності між довгим і коротким. При цьому треба стежити за тим, щоб смичок зупинявся на струні без натиску, а рука вільнялася. Інакше можуть виникати немуральні звуки (скрегіт). Ця умова стосується всіх видів пунктирних штрихів:

РАБОТА НАД ШТРИХАМИ

Воспитання ощущения скрипичного звука охватывает все разделы техники игры на инструменте. Однако наиболее тесно оно связано с овладением штриховой техникой. Рост исполнительского мастерства невозможен без систематической работы над основными скрипичными штрихами.

В 4-м классе продолжается совершенствование владения штрихами, освоенными в предыдущих классах (*деташе, легато, мартле, сотіє, стаккато*, сочетание различных штрихов). Среди новых штрихов, впервые изучаемых в 4-м классе, — *спіккато*.

Это «прыгающий» штрих для относительно спокойного темпа. Исполнение его заключается в том, что каждый прыжок смычка на струне осуществляется отдельным активным размашистым движением руки (предплечья и плеча). При этом смычок держится свободной ненапряженной рукой, особенно в локтевом суставе, округлыми пальцами, расположенными больше сбоку трости, чем сверху. В момент активного соприкосновения и отскакивания расстояние между струнами и смычком не должно превышать двух сантиметров. Штрих *спіккато* соединяет вертикальное и горизонтальное движения смычка, которые сочетаются между собой пропорционально.

В зависимости от темпа и динамического оттенка, *спіккато* исполняется разными точками средней или нижней части смычка: в умеренном темпе и относительно громко — ближе к колодочке, в быстром темпе и на пиано — в середине смычка.

Работу над штрихом следует начинать в медленном темпе, в средней части смычка (в точке центра его тяжести).

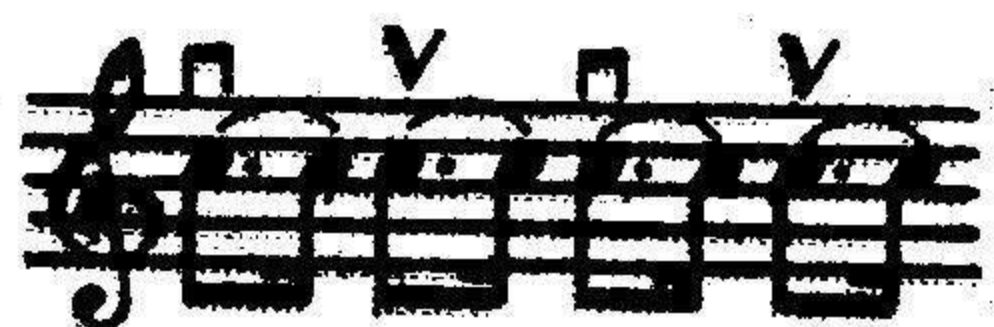
Необходимо проследить, чтобы каждый звук был коротким, острым, но напевным и красивым. С этой целью необходимо добиваться пропорционального соотношения момента падения смычка и его проведения по струне, не допуская слишком сухого, ударного звучания или чрезмерного удлинения звука.

ПУНКТИРНЫЕ ШТРИХИ

Эти штрихи широко применяются в скрипичной музыке для воплощения чисто жанровых черт (героической и суровой трагедійно-траурной маршовости, изящной скерцозности, танцевальности).

При изучении штриха ученик должен добиться острого яркого маркірованого исполнения короткого звука, отсутствия паузы между коротким и длинным звуками и ее наличия между длинным и коротким. При этом нужно следить за тем, чтобы смычок останавливался на струне без нажима, а рука освобождалась. Иначе могут возникать немуральные звуки (скрежет). Это условие касается всех видов пунктирных штрихов:

1. Коли обидва звуки пунктирної фігури — довгий і короткий — виконуються по чергово різними частинами смичка. Вивчати цей вид штриха слід спочатку цілим смичком, потім різними його частинами.

2. Коли у швидкому темпі використовується штрих, при якому короткий звук постійно виконується рухом смичка донизу.

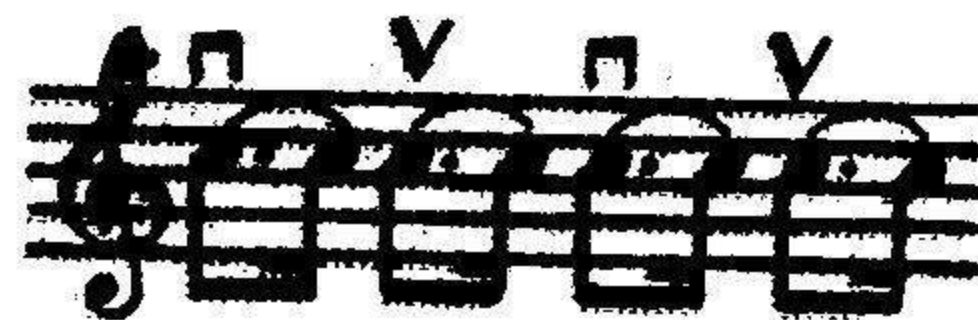

Цей вид слід відпрацьовувати верхньою частиною смичка, спочатку повільно, потім збільшуючи темп. При цьому кисть зберігає еластичність.

3. Коли згадані види пунктирних штрихів поєднуються в різних комбінаціях.

Відпрацьовуючи пунктирні штрихи, слід дотримуватися чіткого і точного ритму: перший звук, що займає за тривалістю $\frac{3}{4}$ фігурки, повинен точно змінюватися $\frac{1}{4}$ тривалості, вкороченим звуком.

1. Когда оба звука пунктирной фигуры — длинный и короткий — исполняются поочередно разными частями смычка. Изучать этот вид штриха следует сначала целым смычком, затем разными его частями.

2. Когда в быстром темпе используется штрих, при котором короткий звук постоянно исполняется движением смычка вниз:

Этот вид следует отрабатывать верхней частью смычка, сначала медленно, затем увеличивая темп. При этом кисть сохраняет эластичность.

3. Когда перечисленные виды пунктирных штрихов соединяются в различных комбинациях.

Отрабатывая пунктирные штрихи, следует придерживаться четкого и точного ритма: первый звук, занимающий по длительности $\frac{3}{4}$ фигурки, должен точно сменяться $\frac{1}{4}$ длительности, укороченным звуком.

П'ЕСИ

ПЬЕСИ

Та орав мужик
край дороги

Українська народна пісня

Обробка А. Єдлички

1 „Та орав мужик
край дороги“

Украинская народная песня

Обработка А. Едлички

Allegretto

The musical score is written for guitar in the key of D major (two sharps) and 2/4 time. It consists of six staves of music. The tempo is marked 'Allegretto'. The score includes various musical notations such as chords, slurs, and dynamic markings. Fingerings are indicated by numbers 1-4 above notes. The dynamics range from *mf* (mezzo-forte) to *f* (forte). There are also some 'V' markings above notes, possibly indicating vibrato or a specific playing technique. The piece concludes with a final chord on the sixth staff.

Стежинка в лісі 2 Тропинка в лесу

О. Комаровський

А. Комаровский

Andante espressivo

Musical staff 1: Treble clef, key signature of two sharps (F# and C#), 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. A dynamic marking of *mp* is present below the staff. Fingering numbers (2, 4, 2) are written above the notes.

Musical staff 2: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. Fingering numbers (2, 0, 4, 4, 2) are written above the notes.

Poco più mosso

Musical staff 3: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. A dynamic marking of *mf* is present below the staff. Fingering numbers (2, 2, 2, 1, 0, 0, 1) are written above the notes.

Musical staff 4: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. A dynamic marking of *mp* is present below the staff. Fingering numbers (2, 0, 0, 0, 1, 4, 0) are written above the notes.

Musical staff 5: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. A dynamic marking of *mf* is present below the staff. Fingering numbers (1, 2, 2, 1) are written above the notes. A 'V' marking is present above the staff.

Tempo I

Musical staff 6: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. A dynamic marking of *p* is present below the staff. A 'rit.' marking is present above the staff. Fingering numbers (1, 1) are written above the notes.

Musical staff 7: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. Fingering numbers (2, 2, 0) are written above the notes.

Musical staff 8: Treble clef, key signature of two sharps, 4/4 time signature. The staff contains a melodic line with various note values and rests. A dynamic marking of *rit.* is present above the staff. Fingering numbers (4, 4, 2, 2) are written above the notes.

* За бажанням з сурдиною
* По желанню с сурдиной

Арія у старовинному стилі 3 Арія в старинном стиле

Г. Мари

Г. Мари

Andantino

The musical score is written for guitar and consists of 12 staves. It begins with the tempo marking 'Andantino' and a dynamic of *p*. The first staff includes a *v* (pick) and a *tr* (trill) marking. The second staff has a *p* dynamic and a *mf* dynamic. The third staff has a *p* dynamic. The fourth staff has a *p* dynamic and a *cresc.* marking. The fifth staff has a *f* dynamic and a *p* dynamic. The sixth staff has a *p* dynamic. The seventh staff has a *f* dynamic. The eighth staff has a *pp* dynamic. The ninth staff has a *cresc.* marking. The tenth staff has a *f* dynamic and a *pp* dynamic. The eleventh staff has a *cresc.* marking. The twelfth staff has a *f* dynamic and a *p* dynamic. The score concludes with the instruction 'Da segno al Fine'.

Fine

Da segno al Fine

Полька 4 Полька

Д. Кабалевский

Д. Кабалевский

Grazioso

Musical staff 1: Treble clef, 2/4 time signature. Starts with a piano dynamic *p* and the instruction *leggiere*. The melody begins with a quarter rest followed by a series of eighth notes. A finger number '2' is written above the first eighth note.

Musical staff 2: Continuation of the melody. Includes fingerings '1', '2 3', and '1'. A *cresc.* (crescendo) marking is at the end of the staff.

Musical staff 3: Continuation of the melody. Includes fingerings '3', '1', and '0'. A forte dynamic *f* is marked below the staff.

Musical staff 4: Continuation of the melody. A piano dynamic *pp* is marked below the staff.

Musical staff 5: Continuation of the melody. A piano dynamic *pp* is marked below the staff.

Musical staff 6: Continuation of the melody. A *cresc.* (crescendo) marking is at the end of the staff.

Musical staff 7: Continuation of the melody. Includes fingerings '0', '2', '4', '1', and '4'. A forte dynamic *f marcato* is marked below the staff.

Musical staff 8: Continuation of the melody. Includes fingerings '0', '2', '3 4', and '2'.

Musical staff 9: Continuation of the melody. Includes fingerings '4 0', '1', '0', '1', and '4'. A fortissimo dynamic *ff* is marked below the staff.

Танец 5 Танец

Е. Дженкинсон

Э. Дженкинсон

Prestissimo

p leggieramente e scherzando

segue

cresc.

fp

dim.

pp

mf

sempre cresc.

f

ff

p cresc.

Російська пісня 6 Русская песня

О. Комаровський

А. Комаровский

Moderato

Poco animando

Più mosso

f energico

mf

Musical score for the first piece, featuring four staves of music. The score includes various dynamics such as *f* (forte), *p* (piano), and *rit.* (ritardando). Performance instructions include *pizz.* (pizzicato), *Tempo I*, and *arco*. The music is written in a key signature of one flat and a 2/4 time signature.

Неаполітанська пісенька 7 Неаполитанская песенка

П. Чайковський

П. Чайковский

Musical score for the second piece, titled "Andantino". The score is written in a key signature of two sharps and a 2/4 time signature. It features a *grazioso* marking and includes various dynamics and performance instructions. The music is written on four staves.

Allegro

f

(1 2 3 4 1 2 3)

Колискова в бурю 8 Колыбельная в бурю
 П. Чайковський П. Чайковский

Moderato

mf

mp

$\frac{1}{2}$ поз.

2 1

p

mf

cresc.

mf

p

3 1 2

mp

mp

2 1 1 2 3

p

1 1 3 2 3

p

На вулиці скрипка грає

Українська народна пісня

Обробка С. Юсова

9

„На вулиці скрипка грає“

Украинская народная песня

Обработка С. Юсова

Andante. Allegretto

4 pizz.

arco

p

f

p

cresc.
f
rit.
dim.
mp
mf
f
f
mp
p
poco a poco dim.
pp
ppp

Менуэт 10 Менуэт

Л. Бетховен

Л. Бетховен

Moderato
mf(p)
cresc.
mf
mf

4/4

Fine *p* *dolce* *f*

Da capo al Fine

Сарабанда II Сарабанда

Дж. Тартини

Дж. Тартини

1180
Largo con espressione

3/4

mf (*p*)

poco rit. a tempo

più f *p(mf)*

Тамбурин 12 Тамбурин

Л. Обер

Л. Обер

Vivace

f(p) *mf*

f *p*

Handwritten musical score consisting of six staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a dynamic marking of *f*. The second staff has a dynamic marking of *p*. The third staff has a dynamic marking of *f*. The fourth staff has a dynamic marking of *f*. The fifth staff has a dynamic marking of *mf(p)*. The sixth staff has a dynamic marking of *mf(p)*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingerings. A handwritten signature is visible in the upper right area. The piece concludes with the instruction "Da capo al Fine".

Сумне скерцо 13 Грустное скерцо

Л. Бершак

Л. Бершак

Allegretto non troppo

Handwritten musical score for two pieces. The first piece, "Сумне скерцо", is in 6/8 time and begins with a treble clef, a key signature of two flats (Bb, Eb), and a dynamic marking of *mf*. The second piece, "Грустное скерцо", is in 4/4 time and begins with a treble clef, a key signature of two flats (Bb, Eb), and a dynamic marking of *mf*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingerings. The piece concludes with the instruction "a tempo".

0 4 4 rit. a tempo
 poco rit. e dim. Lento
 Fine mf
 1 3 0
 4 2
 2 4 b b
 2 1 2 1 3 Da capo al Fine

Колискова 14 Колыбельная

И. Брамс

И. Брамс

Andantino
 p 3
 4 4 0 V 1 3 1
 mf
 1 0 4 0 1 0
 p

2 3

4 3

3

3 1 2 4 1

3 rit. 2

p

(2)

mf

p

pp

Гумореска 15 Юмореска

О. Кравчук

А. Кравчук

Allegro

8 0

mf

4

4

4

4

f *mp* *f* *mp* *cresc.*

The image shows a musical score for guitar, consisting of ten staves of notation. The music is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and fingerings. Performance instructions are provided throughout the piece, including dynamics like *f*, *sub. p*, *dim.*, *p dolce*, and *mf*, as well as tempo markings like *Meno mosso* and *Tempo I*. The score concludes with a *rit.* (ritardando) marking and a final note with an accent (>). The page number 22 is located at the bottom left corner.

Musical score for six staves of a piece in D major. The notation includes various dynamics and articulations:

- Staff 1: *mf*, accents (>), slurs.
- Staff 2: accents (>), slurs.
- Staff 3: accents (>), slurs, *f*, *mp*.
- Staff 4: *f*, *mp*, *cresc.*
- Staff 5: *f*, *sf*, *cresc.*
- Staff 6: *f*, *sf*, slurs.

ЕТЮДИ

ЭТЮДЫ

Ф. Вольфарт 1

Ф. Вольфарт

Moderato

Musical score for four staves of a piece in D major, marked *Moderato*. The notation includes fingerings (0, 1, 4) and dynamics:

- Staff 1: *f*, fingerings (0, 1).
- Staff 2: fingerings (0, 4).
- Staff 3: fingerings (1, 0, 4).
- Staff 4: fingerings (4, 1).

К. Тахтаджиев

2

К. Тахтаджиев

Andante

II поз.

М. Гарлицкий 3 М. Гарлицкий

Energico

П. Хаджиев 4 П. Хаджиев

Allegro

О. Комаровський

5

А. Комаровский

Andante

К. Тахтаджиев

6

К. Тахтаджиев

Moderato

Moderato

p *mf* *p* *calando* *p*

Г. Кайзер 8 Г. Кайзер

Allegro

mp *dim.* *sf* *mf*

* У помірному темпі — коротке деташе, у швидкому — сотіє
 * В умеренном темпе — короткое деташе, в быстром — сотіє

1 3 2 1 (1 3 2 1) 2 1 2 4 4) 0

2 0 3 4 2

cresc. *mp* *dim.*

mp

p *cresc.*

f (2 3 4)

dim. *f*

М. Гарлицкий

9

М. Гарлицкий

IV позиция

IV позиция

Allegretto

2

mf

f

Ш. Беріо 10 Ш. Беріо

V позиція

V позиція

Allegretto

1

mf

rit.

a tempo

rit.

Allegro moderato

The musical score consists of 11 measures of music for guitar, written in a single system. The tempo is marked **Allegro moderato**. The score includes various musical notations and performance instructions:

- Measure 1:** Starts with a *mf* dynamic marking. The melody begins with a slur over a series of eighth notes.
- Measure 2:** Continues the melodic line with a slur and an accent over the final note.
- Measure 3:** Features a slur and an accent over the final note.
- Measure 4:** Includes a slur and an accent over the final note.
- Measure 5:** Contains a slur and an accent over the final note.
- Measure 6:** Shows a slur and an accent over the final note.
- Measure 7:** Includes a slur and an accent over the final note.
- Measure 8:** Features a slur and an accent over the final note.
- Measure 9:** Contains a slur and an accent over the final note.
- Measure 10:** Includes a slur and an accent over the final note.
- Measure 11:** Ends with a slur and an accent over the final note, marked *rit.*

Additional markings include *mf* (mezzo-forte), *cresc.* (crescendo), and *dim.* (diminuendo). Fingering numbers (0, 1, 2, 3, 4) are placed above notes to indicate fingerings. Slurs and accents are used throughout to guide phrasing and dynamics.

Tranquillo

The musical score consists of 12 measures of music for guitar, written in a single system. The music is in a key with one flat (B-flat major or D minor) and a 4/4 time signature. The tempo is marked 'Tranquillo' and the dynamics are 'mf'. The notation includes various rhythmic values, slurs, and fingering numbers (0, 1, 2, 3, 4). There are also dynamic markings like 'v' (accent) and 'p' (piano) in some measures. The piece concludes with a double bar line and a '(2)' indicating a second ending.

К. Тахтаджиев 13 К. Тахтаджиев

Andante cantabile

mf

rit.

allarg.

p

cresc.

f

Ф. Вольфарт 14 Ф. Вольфарт

Группето, штрих мартле

Группето, штрих мартле

Risoluto

The musical score for exercise 14 consists of six staves of music. The first staff begins with the tempo marking 'Risoluto' and the dynamic 'mf'. It features a series of eighth notes with a first fingering (1) and a triplet of eighth notes. The second staff continues with eighth notes and a triplet. The third staff includes a triplet and a first fingering. The fourth staff has a first fingering, a 'V' marking, and a triplet. The fifth staff contains triplets and a '(4-4)' marking. The sixth staff ends with a 'V' marking, a '0' marking, and the instruction 'Da capo al Fine'.

К. Тахтаджиев 15 К. Тахтаджиев

Allegro

The musical score for exercise 15 consists of two staves of music. The first staff starts with the tempo 'Allegro' and dynamic 'mf', followed by a series of eighth notes with a slur and a '4' marking. The second staff continues with eighth notes, a slur, and a '1' marking.

Натуральні октавні флажолети

Натуральные октавные флажолеты

Allegretto [Оживленно]

The musical score consists of ten staves of music in a treble clef, key of D major (two sharps), and 4/4 time signature. The tempo is marked 'Allegretto [Оживленно]'. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings: *mf*, *p*, *f*, and *rit.*. Fingerings are indicated by numbers 1-4 above notes. The exercises focus on natural octave harmonics, with many notes marked with a '0' above them. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

ВПРАВИ

УПРАЖНЕНИЯ

Розвинення вправності 1

Развитие беглости

A single staff of music in a treble clef, key of D major, and 4/4 time signature. It shows a sequence of notes with slurs. A specific section of the music is circled with an oval, highlighting a particular exercise or technique. The staff ends with a double bar line and repeat dots.

2

3

4

5

6

7

4

8

9

4

10

0 4

11

1

2

3

4

0

Хроматичні
послідовності

2

Хроматические
последовательности

The image displays a musical score for guitar, consisting of eight staves of music. The notation is in treble clef with a 2/4 time signature. The score is divided into three sections, labeled 1, 2, and 3. Each section contains two staves of music. The notes are connected by slurs, and various fingering numbers (0-4) and accidentals (sharps, flats) are used to indicate specific techniques and intervals. The first section (1) includes a double bar line. The second section (2) includes a double bar line. The third section (3) includes a double bar line. The music features a variety of chromatic patterns, including ascending and descending scales, and intervals such as major and minor thirds, fourths, and fifths. The overall style is technical and focused on developing chromatic fluency.

ГАМИ

ГАММЫ

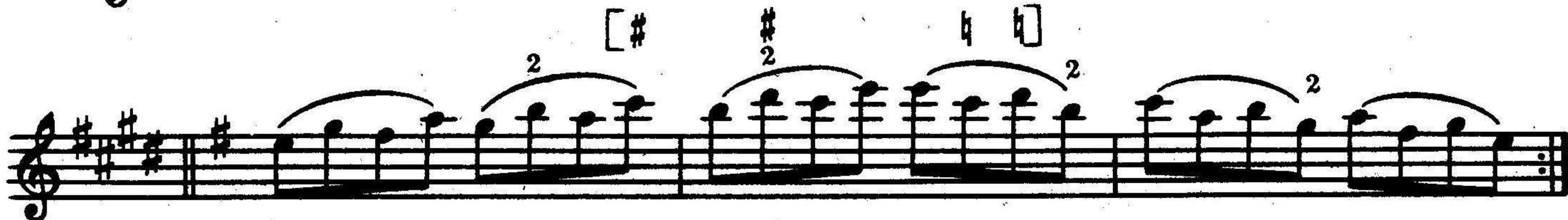
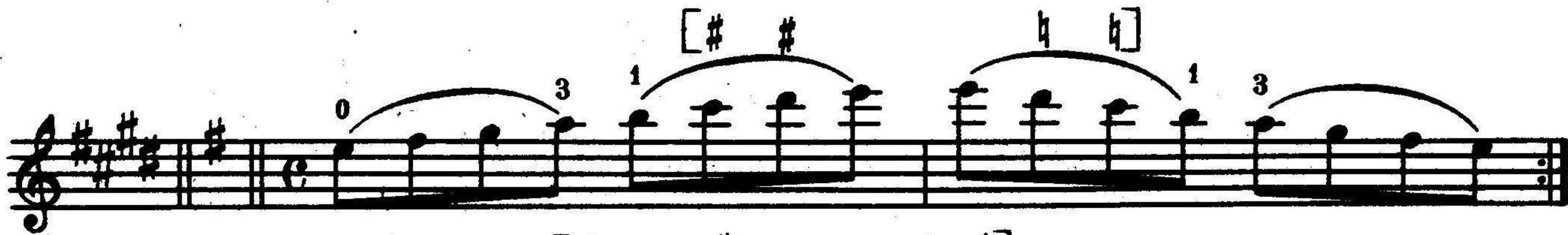
Гами і арпеджіо
на одній струні

3

Гаммы и арпеджіо
на одной струне

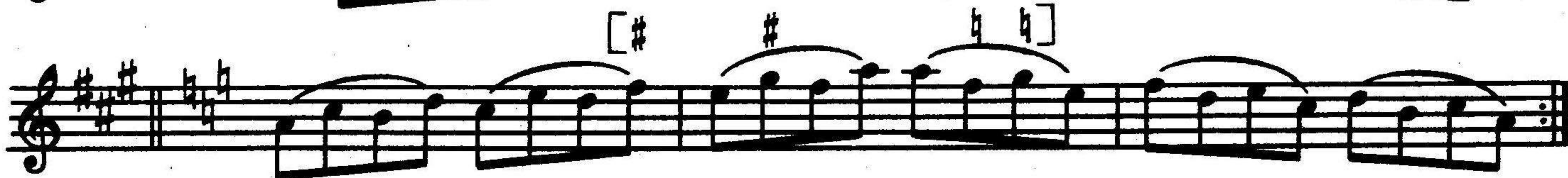
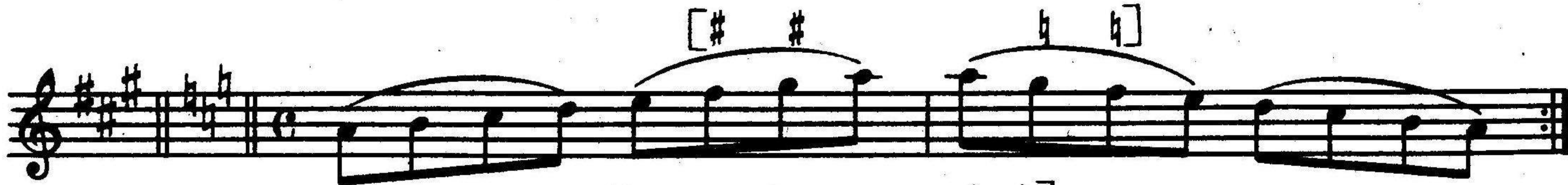
Мі мажор (мінор)

Ми мажор (минор)

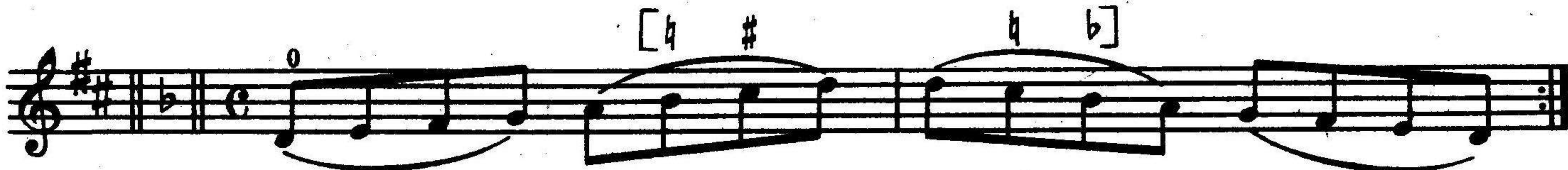
Ля мажор (мінор)

Ля мажор (минор)

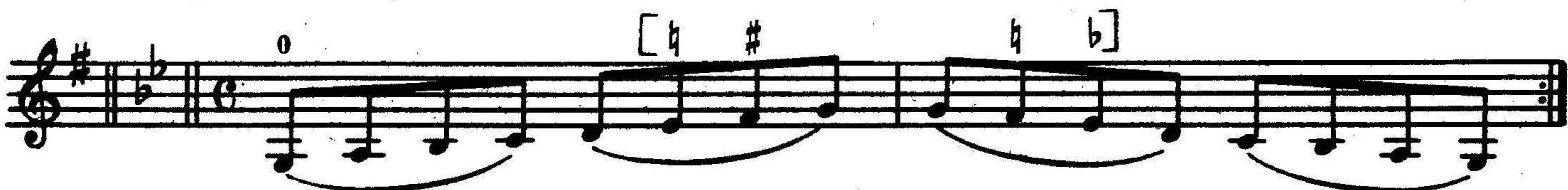
Ре мажор (мінор)

Ре мажор (минор)

Соль мажор (минор)

Соль мажор (минор)

Фа мажор (мінор)

Фа мажор (мінор)

Сі-бемоль мажор (мінор)

Си-бемоль мажор (мінор)

Мі-бемоль мажор (мінор)

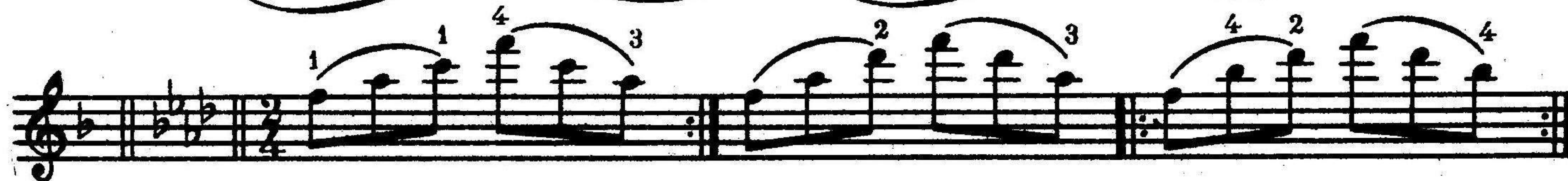
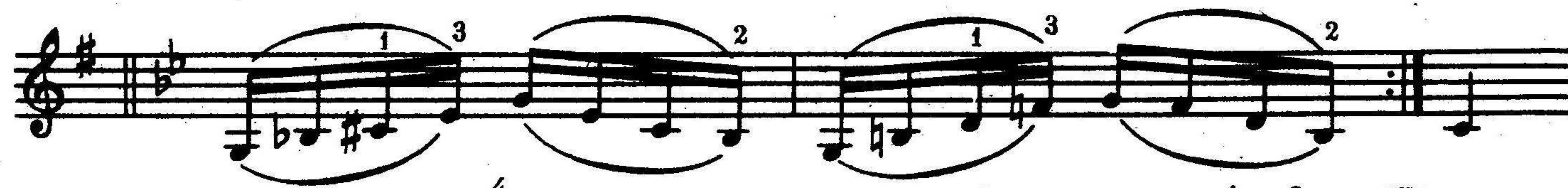
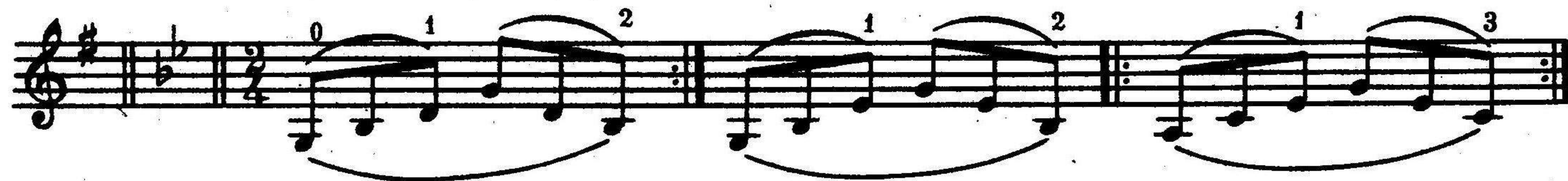
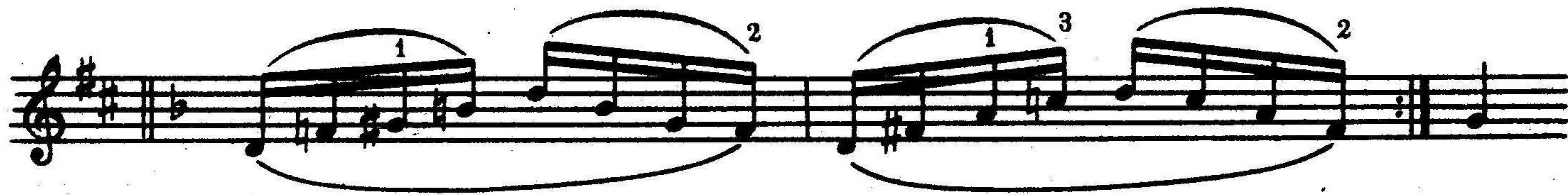
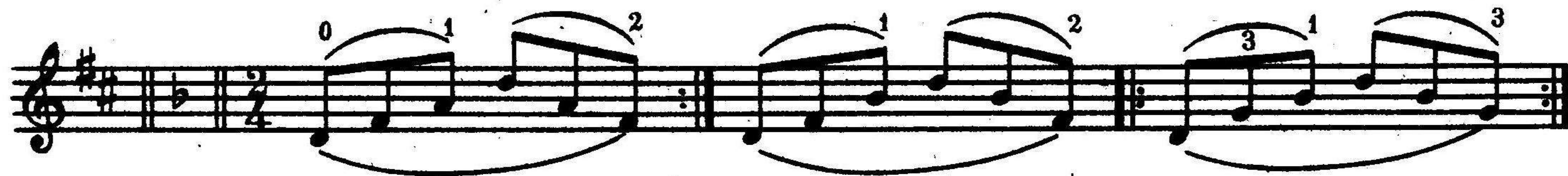
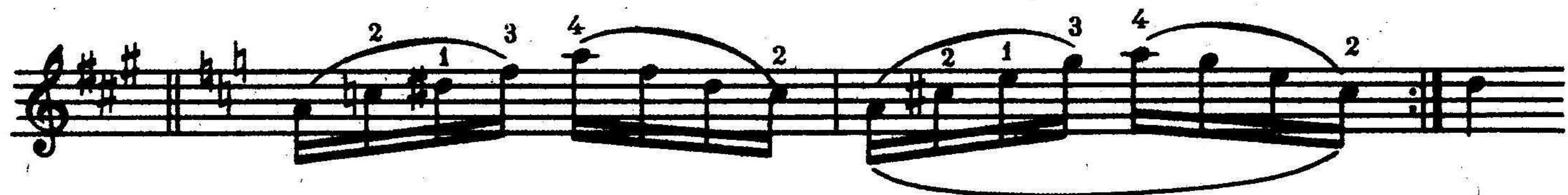
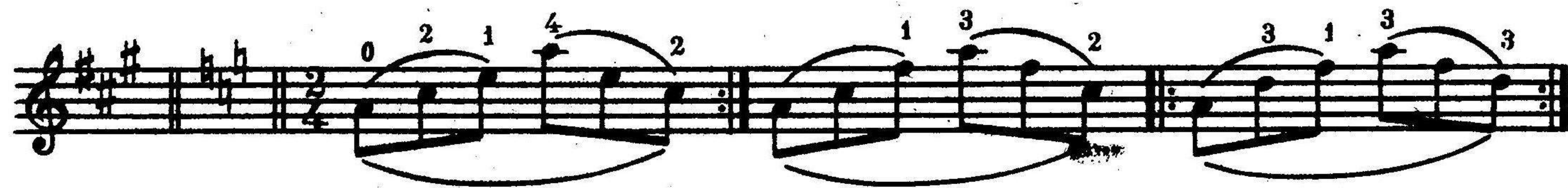
Ми-бемоль мажор (мінор)

Ля-бемоль мажор (мінор)

Ля-бемоль мажор (мінор)

* Грати так само у тональностях фа-діз мінор (мажор), сі мінор (мажор), ля мінор (мажор), мі мінор (мажор)

* Играть так же в тональностях фа-диез мінор (мажор), си мінор (мажор), ля мінор (мажор), ми мінор (мажор)

Гами і арпеджіо подвійними нотами у першій позиції

До мажор

4 Гаммы и арпеджио двойными нотами в первой позиции

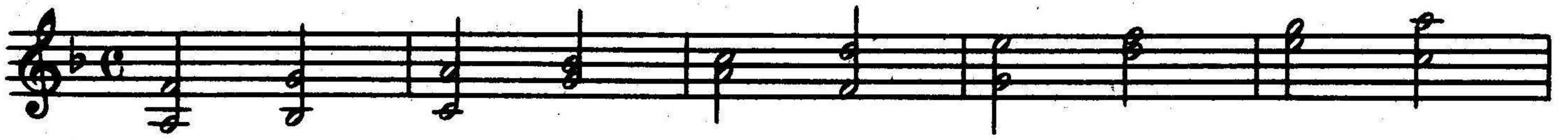
До мажор

Соль мажор

Соль мажор

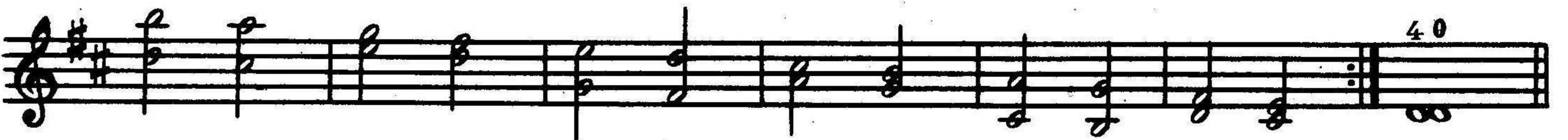
Фа мажор

Фа мажор

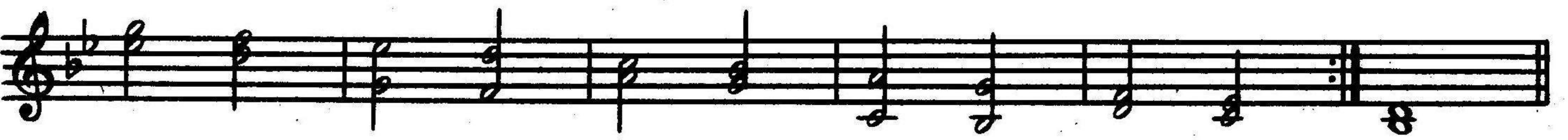
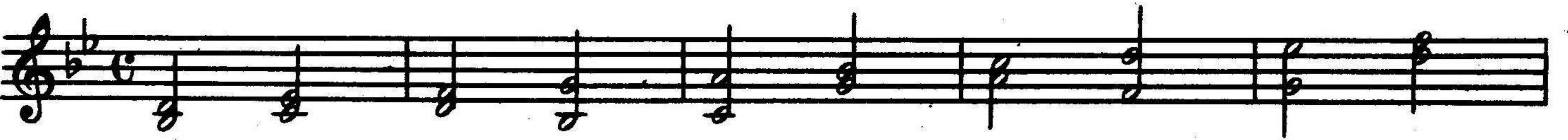
Ре мажор.

Ре мажор

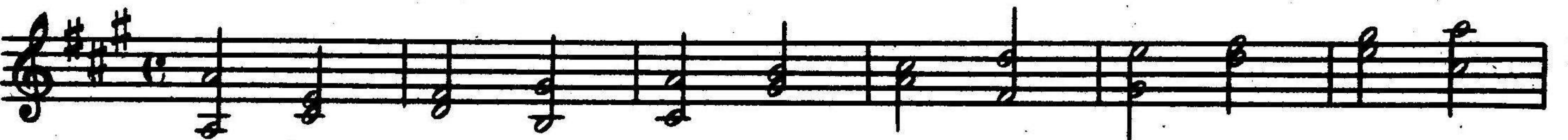
Си-бемоль мажор

Си-бемоль мажор

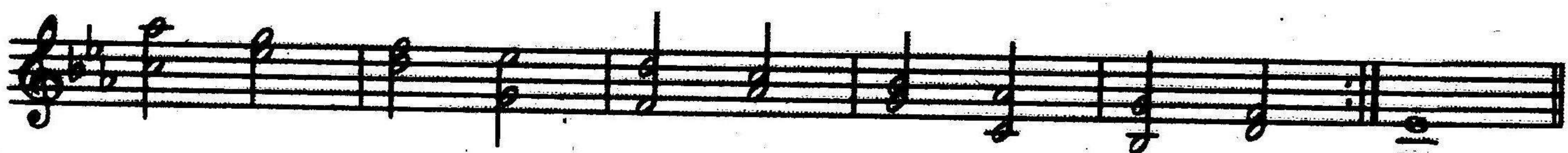
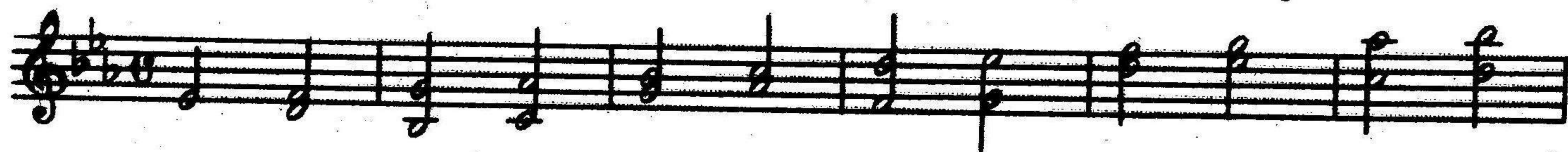
Ля мажор

Ля мажор

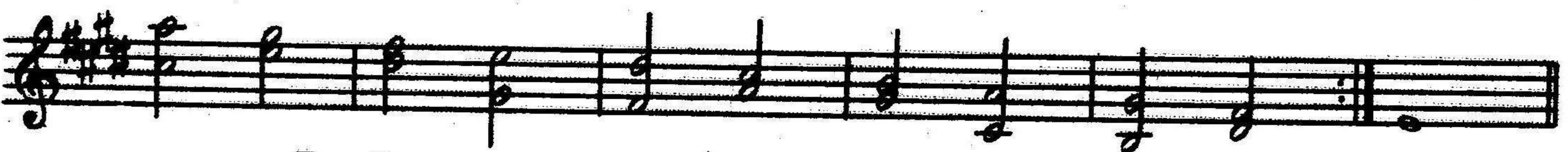
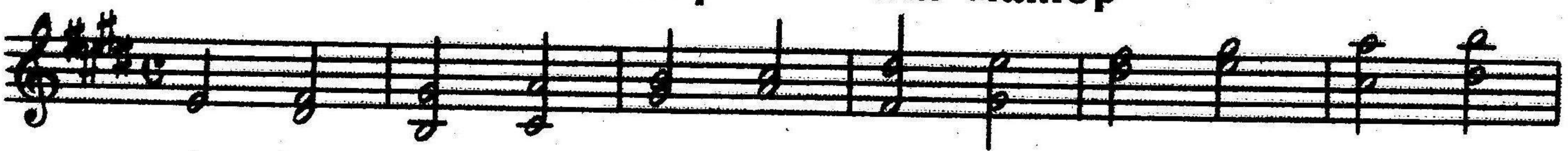
Мі-бемоль мажор

Ми-бемоль мажор

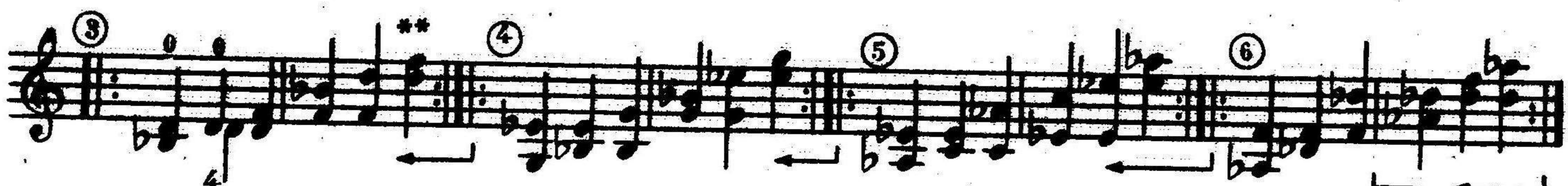
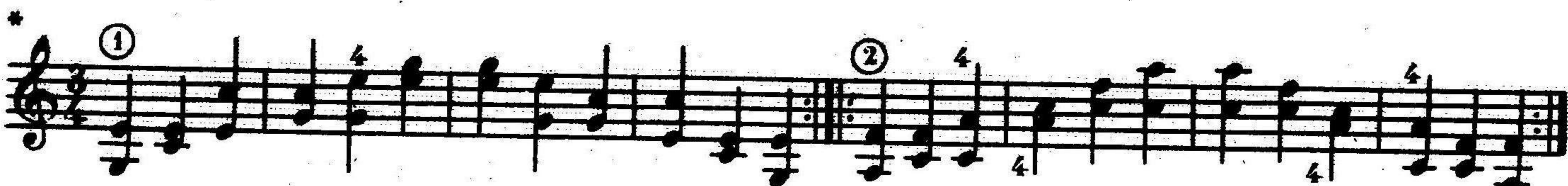
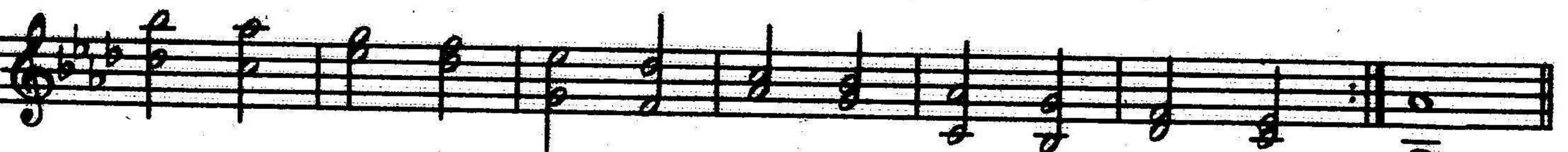
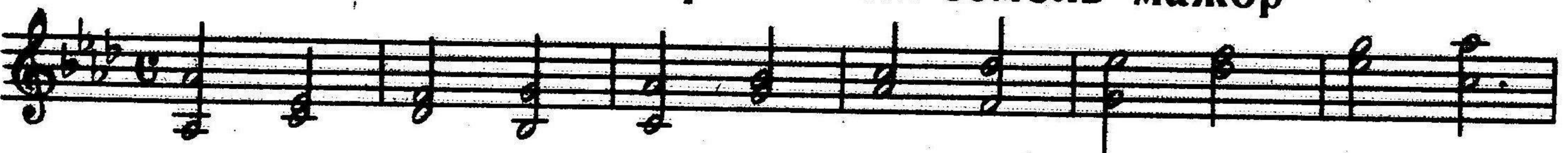
Мі мажор

Ми мажор

Ля-бемоль мажор

Ля-бемоль мажор

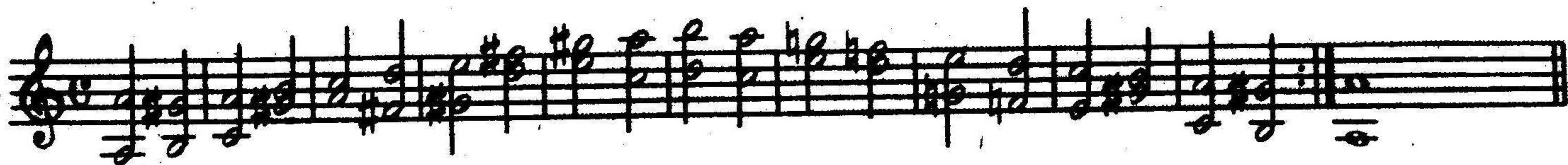

* У мажорних тональностях до кожної гами грати два сусідніх арпеджіо — до мажор — арпеджіо №№ 1, 2, фа мажор — арпеджіо №№ 2, 3 і т. д.
 * В мажорних тональностях к кожній гамме играти два сусідніх арпеджіо — до мажор — арпеджіо №№ 1, 2, фа мажор — арпеджіо №№ 2, 3 и т. д.

** Так само у зворотному порядку
 ** Так же в обратном порядке

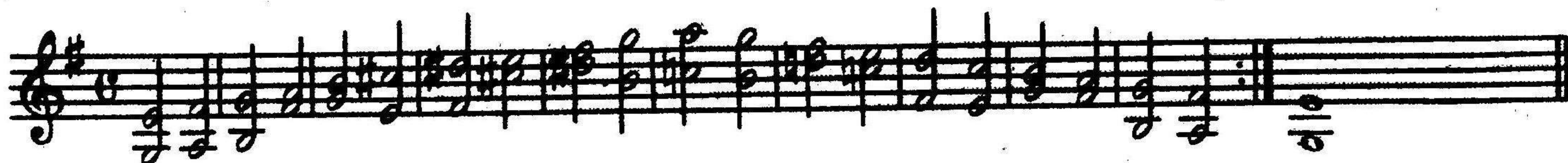
Ля мінор

Ля минор

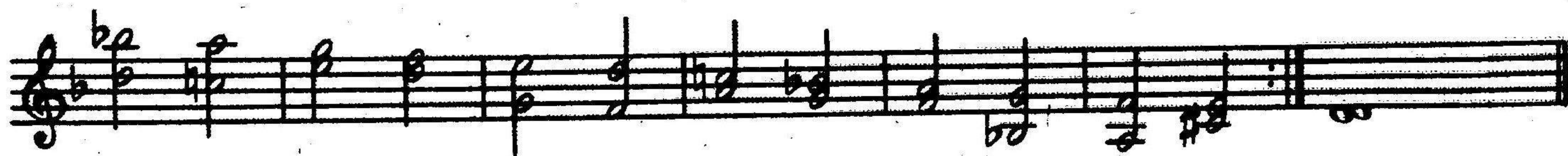
Мі мінор

Ми минор

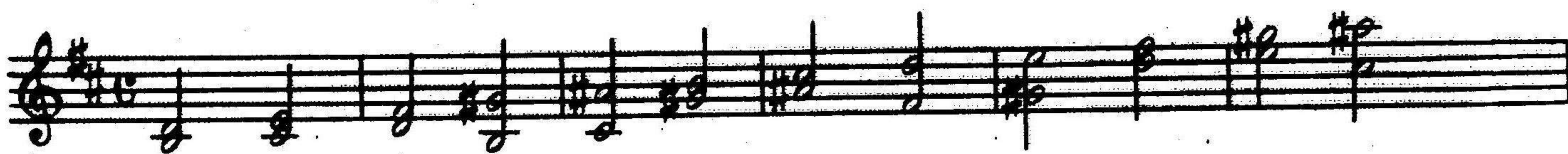
Ре мінор

Ре минор

Сі мінор

Си минор

Соль мінор

Соль минор

Фа-дієз мінор

Фа-диез минор

До мінор

До минор

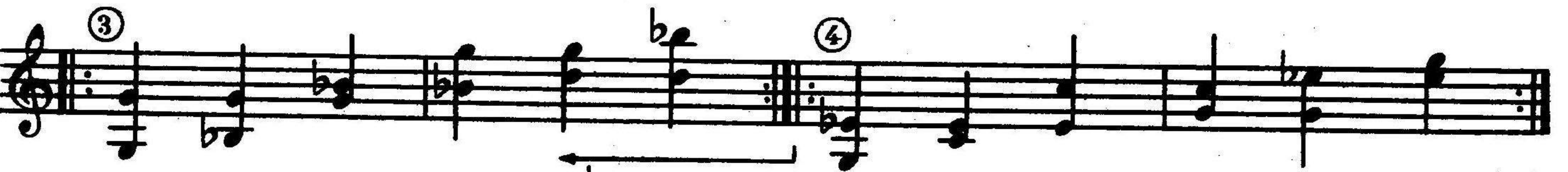
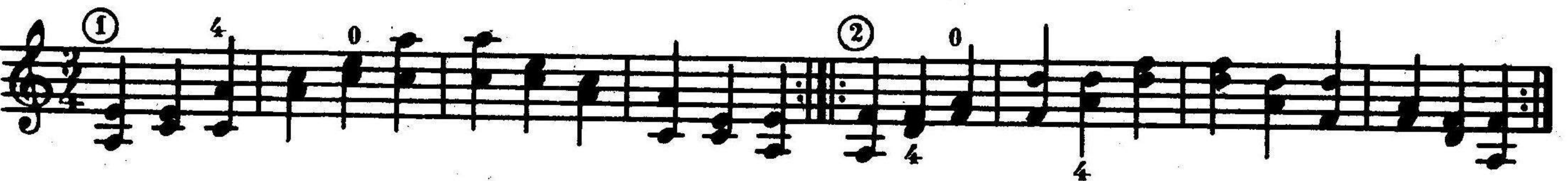
До-дієз мінор

До-диез минор

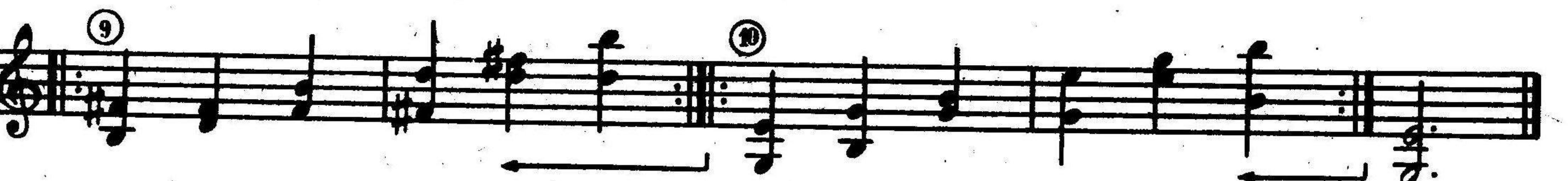
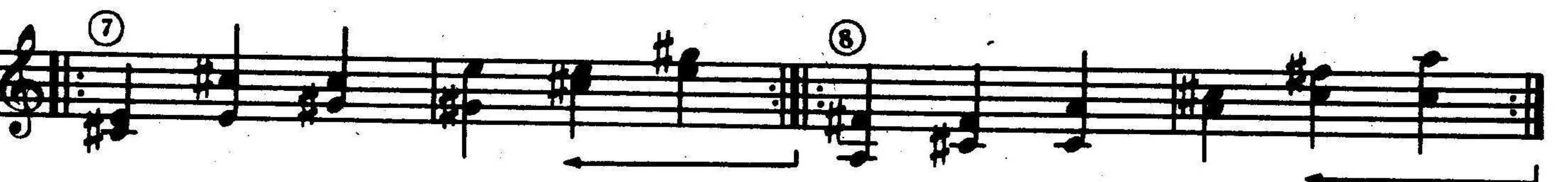
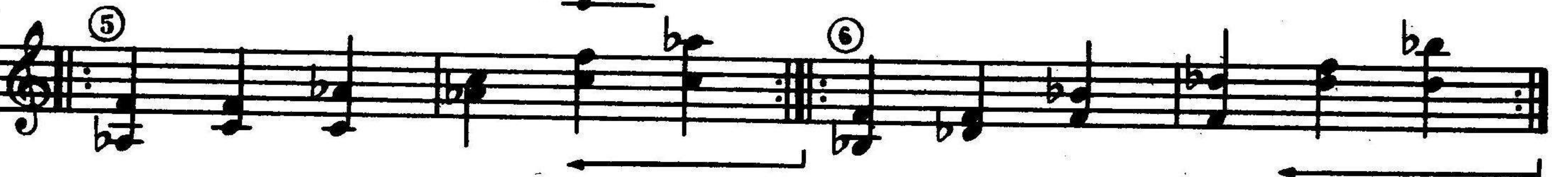

Фа мінор

Фа минор

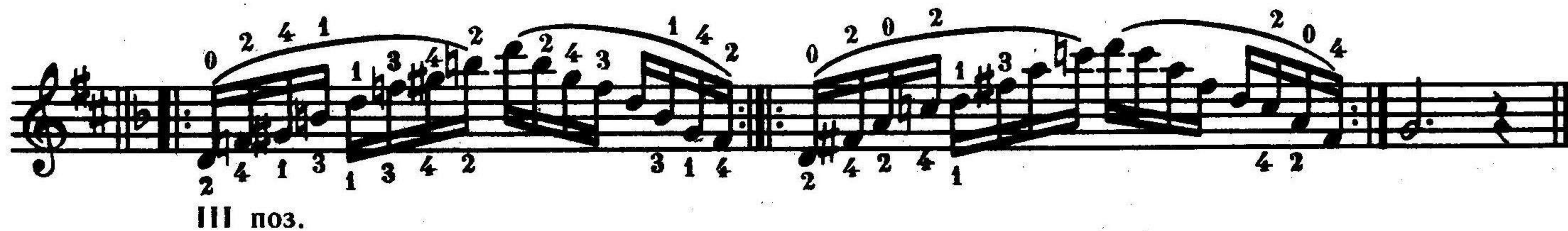
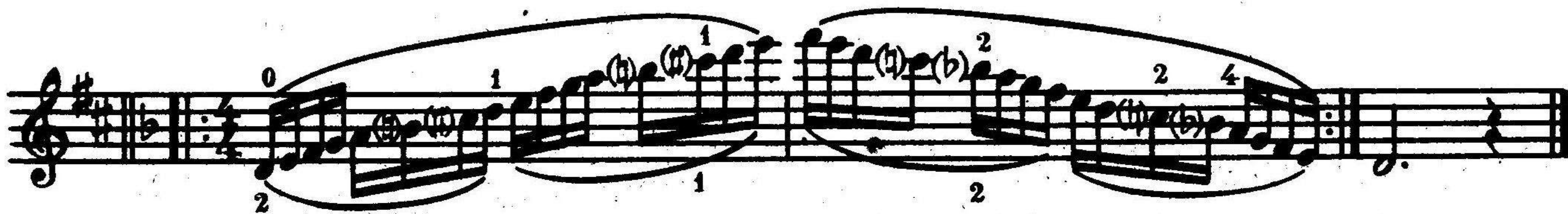

или:

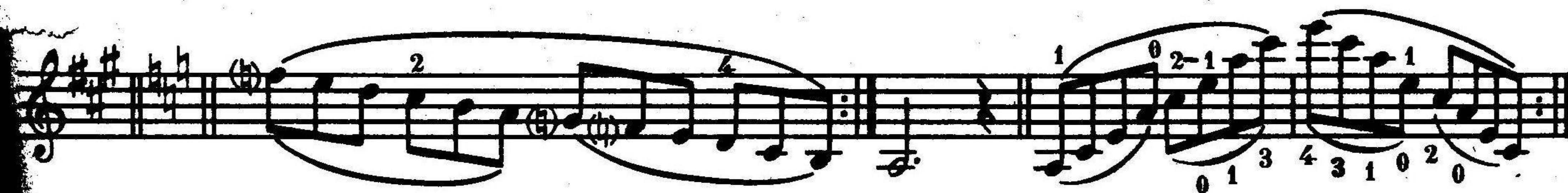
Гами і арпеджіо
з переходом
у IV і V позиції
Ре мажор (мінор)

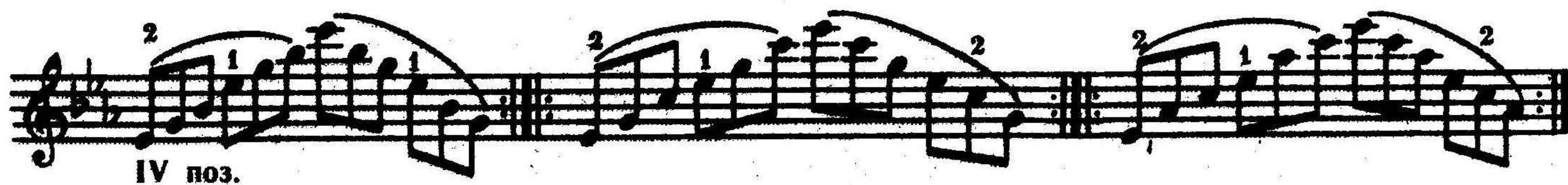
5 Гаммы и арпеджио
с переходом
в IV и V позиции
Ре мажор (минор)

Ля мажор (мінор)

Ля мажор (минор)

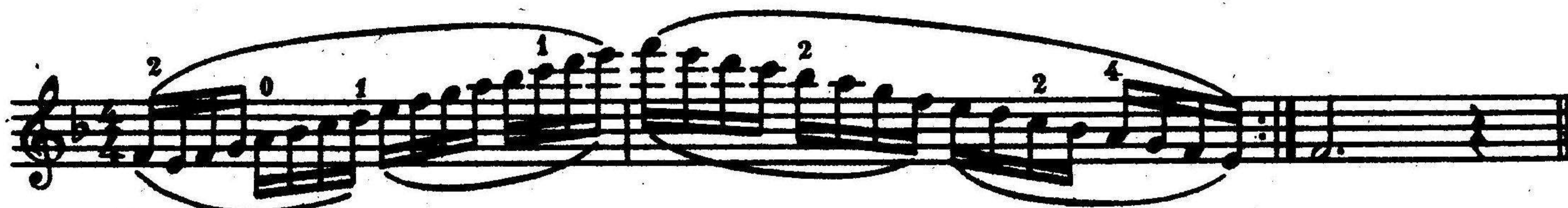
IV поз.

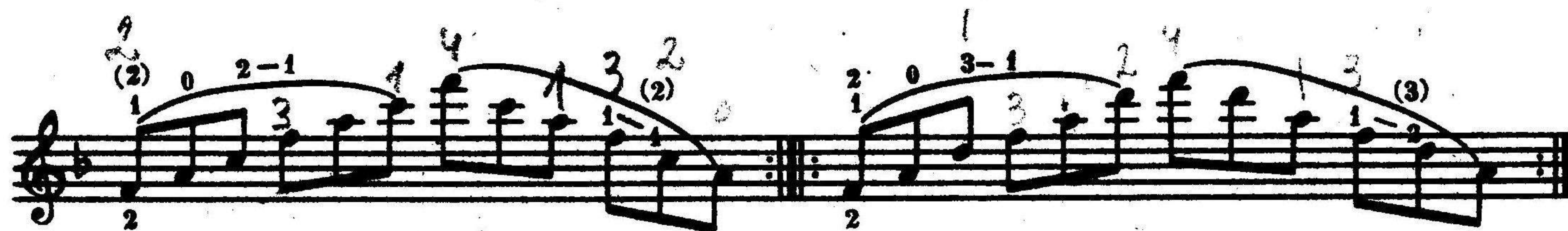
IV поз.

Фа мажор

Фа мажор

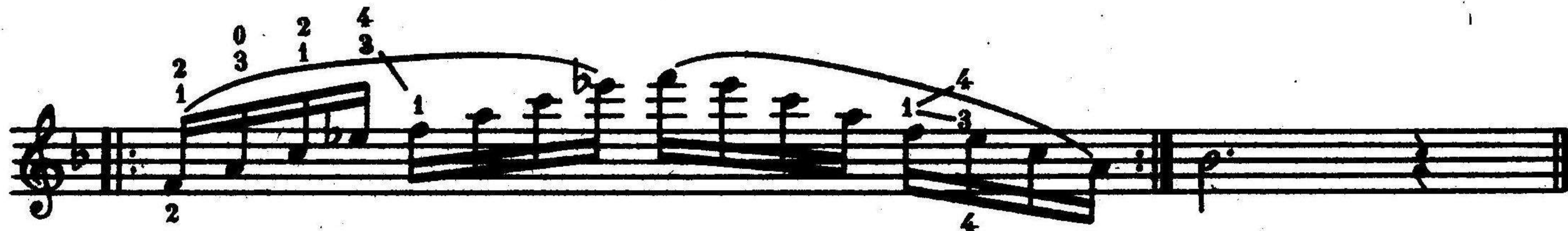
V поз.

V поз.

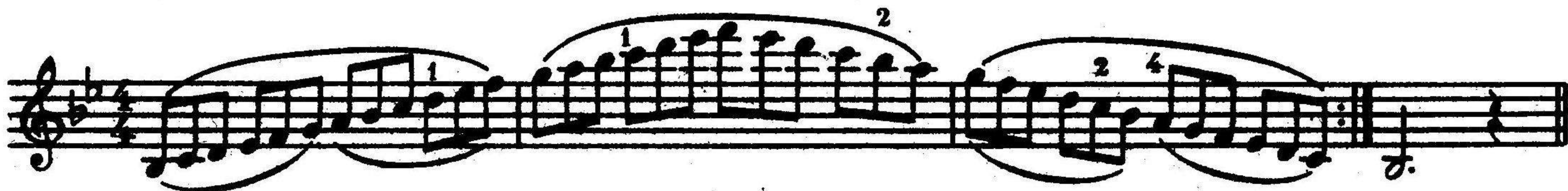

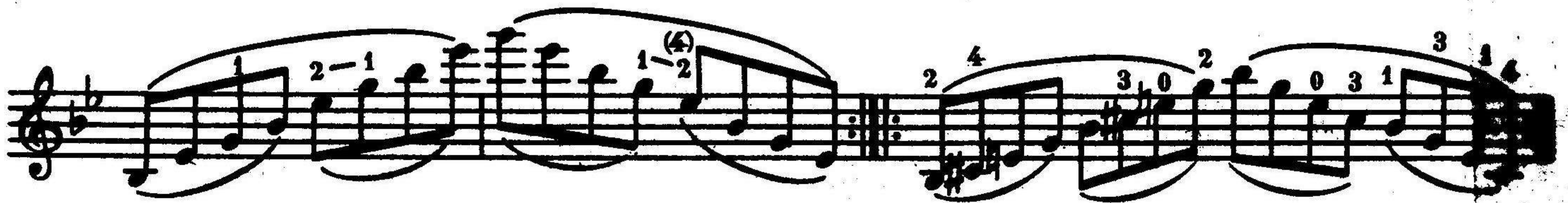
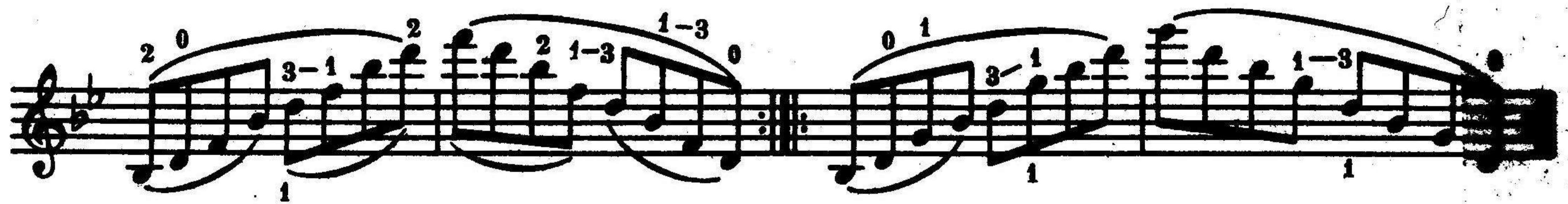
V поз.

Сі-бемоль мажор

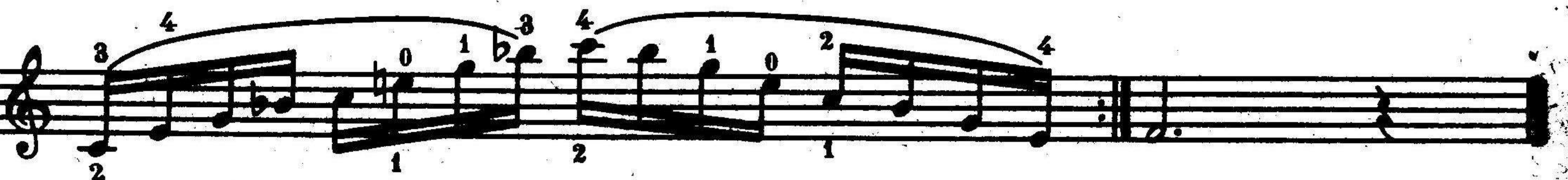
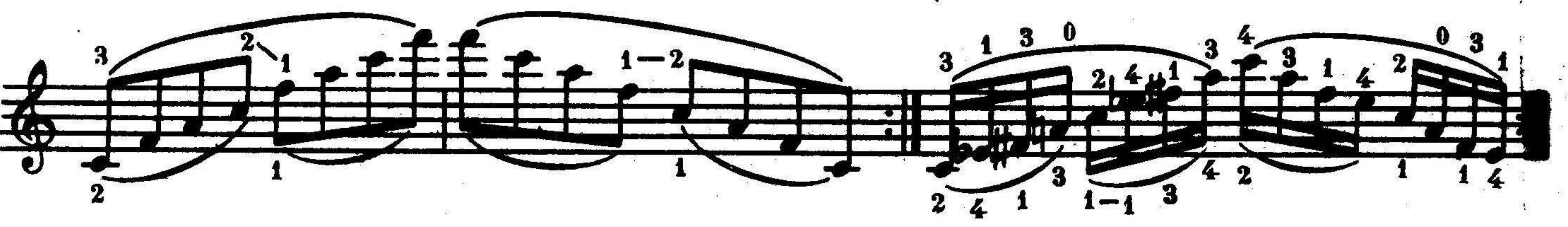
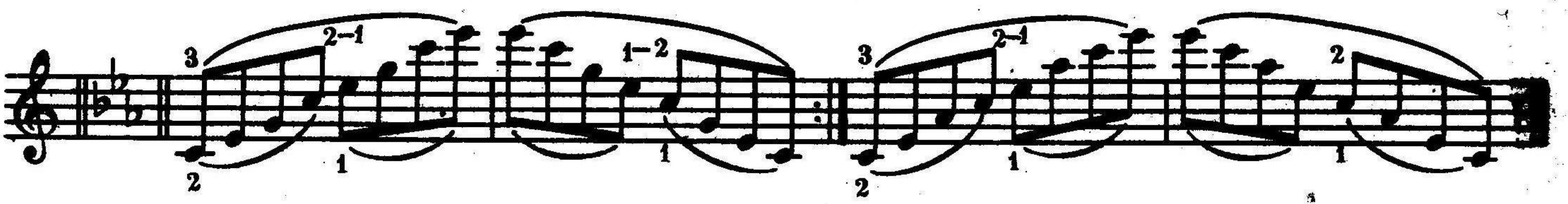
Си-бемоль мажор

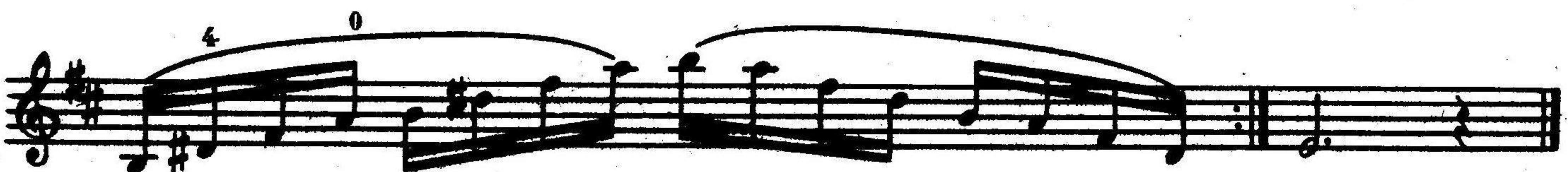
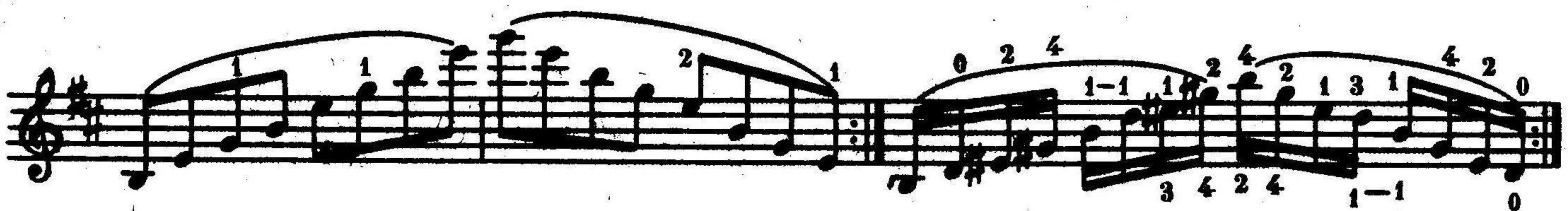
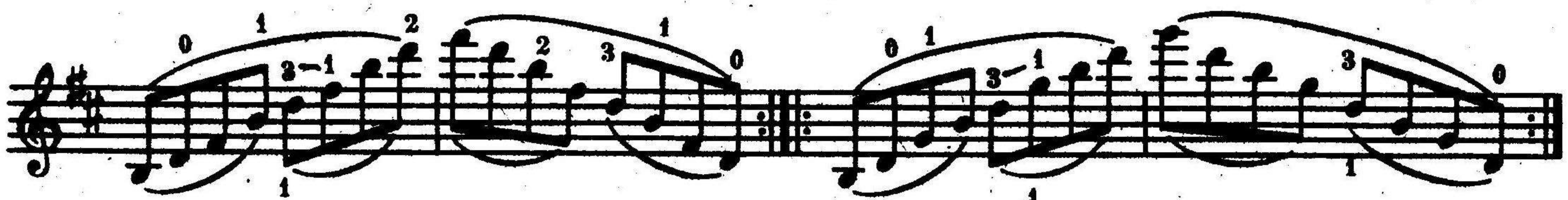
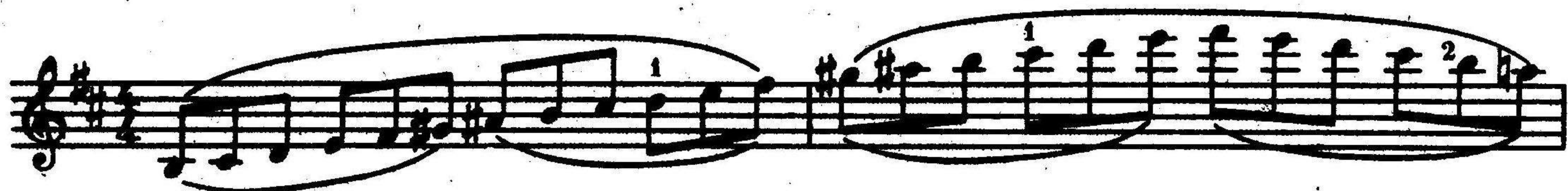
До мажор (мінор)

До мажор (мінор)

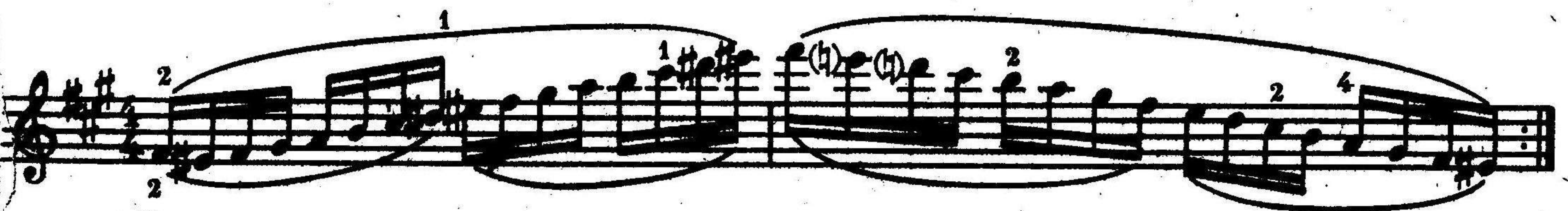
Сі мінор

Си минор

Фа-дієз мінор

Фа-диез минор

V поз.

V поз.

V поз.

Соль мажор

Соль мажор

Зміст

Вступ	2
Методичні пояснення	2
П'ЄСИ	
1. <i>Та орав мужик край дороги.</i> Українська народна піс- ня. Обробка А. Єдлічки, перекладення В. Стеценка	7
2. О. Комаровський. <i>Стежинка у лісі</i>	8
3. Г. Марі. <i>Арія у старовинному стилі</i>	9
4. Д. Кабалевський. <i>Полька</i>	10
5. Е. Дженкінсон. <i>Танець</i>	11
6. О. Комаровський. <i>Російська пісня</i>	12
7. П. Чайковський. <i>Неаполітанська пісенька</i>	13
8. П. Чайковський. <i>Колискова в бурю</i>	14
9. <i>На вулиці скрипка грає.</i> Українська народна пісня. Обробка С. Юсова	15
10. Л. Бетховен. <i>Менует</i>	16
11. Дж. Тартіні. <i>Сарабанда</i>	17
12. Л. Обер. <i>Тамбурин</i>	18
13. Л. Бершак. <i>Сумне скерцо</i>	19
14. Й. Брамс. <i>Колискова</i>	20
15. О. Кравчук. <i>Гумореска</i>	21
ЕТЮДИ	
1. Ф. Вольфарт	23
2. К. Тахтаджиев	24
3. М. Гарлицький	25
4. П. Хаджиев	25
5. О. Комаровський	26
6. К. Тахтаджиев	26
7. К. Мострас	27
8. Г. Кайзер	27
9. М. Гарлицький	28
10. Ш. Беріо	29
11. К. Тахтаджиев	30
12. Ю. Онищенко	31
13. К. Тахтаджиев	32
14. Ф. Вольфарт	33
15. К. Тахтаджиев	33
16. О. Комаровський	35
ГАМИ	41
ВПРАВИ	35

Содержание

Введение	2
Методические пояснения	2
ПЬЕСЫ	
1. « <i>Та орав мужик край дороги</i> ». Украинская народная песня. Обработка А. Едлички, переложение В. Стеценко	7
2. А. Комаровский. <i>Тропинка в лесу</i>	8
3. Г. Мари. <i>Ария в старинном стиле</i>	9
4. Д. Кабалевский. <i>Полька</i>	10
5. Э. Дженкинсон. <i>Танец</i>	11
6. А. Комаровский. <i>Русская песня</i>	12
7. П. Чайковский. <i>Неаполитанская песенка</i>	13
8. П. Чайковский. <i>Колыбельная в бурю</i>	14
9. « <i>На вулиці скрипка грає</i> ». Украинская народная песня. Обработка С. Юсова	15
10. Л. Бетховен. <i>Менуэт</i>	16
11. Дж. Тартини. <i>Сарабанда</i>	17
12. Л. Обер. <i>Тамбурин</i>	18
13. Л. Бершак. <i>Грустное скерцо</i>	19
14. И. Брамс. <i>Колыбельная</i>	20
15. А. Кравчук. <i>Юмореска</i>	21
ЭТЮДЫ	
1. Ф. Вольфарт	23
2. К. Тахтаджиев	24
3. М. Гарлицкий	25
4. П. Хаджиев	25
5. А. Комаровский	26
6. К. Тахтаджиев	26
7. К. Мострас	27
8. Г. Кайзер	27
9. М. Гарлицкий	28
10. Ш. Берно	29
11. К. Тахтаджиев	30
12. Ю. Онищенко	31
13. К. Тахтаджиев	32
14. Ф. Вольфарт	33
15. К. Тахтаджиев	33
16. А. Комаровский	35
ГАММЫ	41
УПРАЖНЕНИЯ	35